

УДК 355.45+[355.691.2:358.234]

О. П. Баранов,
аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою,
Національна академія державного управління при Президентові України

ВЗАЄМОДІЯ — ПРАКТИЧНА СКЛАДОВА СТРАТЕГІЧНИХ І ТАКТИЧНИХ ВІДНОСИН ДЕРЖАВНОЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ТРАНСПОРТУ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

O. Baranov,
Postgraduate student of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

COOPERATION — PRACTICAL COMPONENT OF STRATEGIC AND TACTICAL RELATIONS
OF THE STATE SPECIAL TRANSPORT SERVICE WITH OTHER SUBJECTS OF THE NATIONAL
SECURITY STATE

Статтю присвячено науково-теоретичному обґрунтуванню положень взаємодії воєнної організації держави в системі національної безпеки в контексті досягнення ключових принципів побудови ефективної взаємодії Державної спеціальної служби транспорту із силами забезпечення національної безпеки. Визначено методологічні засади концепції взаємодії як однієї з складових національної безпеки України, а також основні засади діяльності суб'єктів національної безпеки. На підставі методу абстрагування і узагальнення встановлено зміст складових механізму забезпечення взаємодії між Державною спеціальною службою транспорту і силами забезпечення національної безпеки, сформульовано пропозиції щодо його удосконалення. Досліджено практичні складові стратегічних і тактичних відносин Державної спеціальної служби транспорту з іншими суб'єктами системи національної безпеки держави під час спільного виконання бойових завдань.

The article is sanctified to the theoretical ground of positions of cooperation of military organization of the state in the system of national safety in the context of achievement of key principles of construction of effective cooperation of Government special service of transport with forces of providing of national safety. Methodological principles of conception of cooperation are certain as one of constituents of national safety of Ukraine, and also basic principles of activity of subjects of national safety. On the basis of method of abstracting and узагальнення maintenance of constituents of mechanism of providing of cooperation is set between Government special service of transport and forces of providing of national safety, сформульовано suggestion in relation to his improvement. The practical constituents of strategic and tactical relations of Government special service of transport are investigational with other subjects of the system of national safety of the state during general implementation of combat missions.

Ключові слова: Державна спеціальна служба транспорту, національна безпека, взаємодія, суб'єкти взаємодії, фактори взаємодії.

Key words: State Special Transport Service, national security, interaction, subjects interaction, interaction factors.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ТА ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Не передбачена зміна розміщення сил на міжнародній арені, ведення силовими структурами антитерористичної операції на сході країни і паралельне здійс-

нення процесу реформування суб'єктів національної безпеки спрямовані на кількісні та якісні зміни в їх складі, зумовили необхідність пошуку нових напрямів підвищення ефективності дій воєнної організації держави. У цих умовах одним із найбільш раціональних шляхів підвищення ефективності функціонування силових структур держави є вдосконалювання організації

взаємодії її складових на всіх рівнях — від стратегічного до тактичного. На сьогодні в контексті досягнення ключових принципів побудови ефективної взаємодії між силовими структурами воєнної організації держави і Державної спеціальної служби транспорту важливим науково-практичним результатом мають стати узгоджені за місцем, часом і закріплена в законодавстві їх спільна діяльність, спрямована на забезпечення національної безпеки особистості, суспільства і держави України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ПРОБЛЕМАТИКОЮ ТА ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Для вирішення проблеми науково-теоретичного обґрунтування питань взаємодії Державної спеціальної служби транспорту з силами і засобами воєнної організації держави в системі національної безпеки потрібно передусім проаналізувати наявні теоретичні та методичні здобутки сучасної воєнної науки у цій галузі. Слід відзначити, що проблематика методів у сфері модернізації державного управління та взаємодії органів державного управління тісно пов'язана із складовими національної безпеки, а саме із силами забезпечення національної безпеки і, що стала предметом наукових пошуків таких дослідників, як: О.С. Бодрук [2], К.О. Ващенко [3], Ю.В. Ковбасюк [3], М.М. Литвин [4], Ю.П. Сурмін [3] та інші. Разом із тим, у силу складності та багатогранності системи державного управління, питання обрання та застосування методів у окремих його сферах у тому числі у питаннях національної безпеки між державними органами управління та силами забезпечення національної безпеки потребує подальшого наукового опрацювання, це стосується і методів взаємодії Державної спеціальної служби України з іншими суб'єктами національної безпеки, які не знайшли належного теоретичного обґрунтування у механізмі держави.

Загальнотеоретичною основою для розгляду проблеми є наукові праці Барвиненка В.В. [1], В.Ю. Мікрюкова [5], Г.П. Ситника [7], В. Тютюника [8], І.О. Шаповала [9], О.В. Шевченка [10] та ін. Як встановлено, у працях названих дослідників з'ясовано лише окремі аспекти взаємодії суб'єктів діяльності воєнної організації або ж охарактеризовано їх принагідно в перебігу вивчення більш загальних чи суміжних суспільних відносин. Методологічні засади концепції взаємодії в роботі вказаних авторів були орієнтовані на рішення прикладних аспектів взаємодії в рамках вивчення проблем, що є предметом дослідження таких наукових дисциплін, як теорія управління військами, теорія військового мистецтва та ін. [1]. Однак система методів та способів взаємодії різних силових структур при спільному вирішенні завдань забезпечення безпеки держави виходить за межі цих дисциплін. Слід зазначити, що питання значущості взаємодії різнорідних сил під час спільного виконання бойових завдань, у тому числі при виконанні заходів антитерористичної операції на сході країни викликає потребу у більш глибокому дослідженні її сутності і змісту. Стає очевидною необхідність створення окремої теорії взаємодії різнорідних сил національної безпеки. Однією з важливих проблем, яку необхідно вирішити на шляху створення такої теорії, є розроблення засад (моделі) взаємодії Державної спеціальної служби транспорту з іншими силовими структурами воєнної організації дер-

жави при виконанні завдань технічного прикриття об'єктів транспортної системи як у мирний час, так і в особливий період.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою написання статті є науково-теоретичне обґрунтування положень взаємодії воєнної організації держави з Державною спеціальною службою транспорту з метою підвищення ефективності їх бойової діяльності, спираючись на характеристику викликів і загроз.

ВИКЛАД ОСНОВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ЇХ ОБґРУНТУВАННЯ

Вибір шляхів, засобів і способів забезпечення національної безпеки зумовлюється необхідністю своєчасного вжиття заходів, адекватних характеру й масштабам загроз національним інтересам. Щодо системи забезпечення національної безпеки України, то її стан незадовільний, для того є чимало причин. Серед них, зокрема: розбалансованість і незавершеність системних реформ у сфері безпеки та оборони; зниження боєздатності Збройних Сил України та інших військових формувань; відсутність чіткої взаємодії між державними органами управління і силами забезпечення національної безпеки та інші [3].

Комплексний аналіз вказаних причин показав, що наявності вказаних негативних факторів щодо стану національної безпеки держави, одним із найбільш раціональних шляхів підвищення ефективності функціонування воєнної організації держави вбачається вдосконалювання взаємодії її складників на всіх рівнях — від стратегічного до тактичного. Зростання значущості взаємодії різнорідних сил у виконанні службово-бойових завдань потребує більш глибокого дослідження її сутності і змісту. Тому взаємодію військових формувань варто розглядати і як категорію воєнного мистецтва, і як категорію воєнної теорії та практики. Як показує набутий досвід в проведенні антитерористичної операції, вирішення у складних сучасних умовах бойових завдань розрізненими угрупованнями військ (сил) стає неможливим через низьку ефективність неузгоджених бойових дій та змушує координувати дії військ у всіх ланках управління. Загально визнаним є положення про те, що перемога у будь-якому військовому конфлікті може бути досягнута лише об'єднаними зусиллями всіх видів Збройних сил (далі ЗС) та інших силових структур держави. Сьогодні жоден бій, операція не можуть вестися самостійно яким-небудь одним родом військ, чи видом ЗС. Взаємодія як форма об'єднання зусиль різних видів ЗС і родів військ, інших силових структур є традиційною відмінною рисою сучасного воєнного мистецтва. Нинішній етап у розвитку теорії і практики взаємодії військ характеризується організацією взаємодії із принципово новими елементами оперативної побудови військ, що значно відрізняються розв'язуваними завданнями, глибиною впливу, сферою застосування.

За визначенням В.Ю. Мікрюкова, взаємодія представляє собою систему відносин, що змінюються між взаємозалежними елементами, сутністю якої є обмінний процес [5]. З таким визначенням можна погодитися. Дійсно, в основу взаємодії покладено саме обмінний процес, тобто процес взаємної витрати власних ресурсів в інтересах взаємодіючої сторони з метою підвищення ефективності вирішення власного бойового (службово-бойового) завдання. Разом із тим, взаємодія передба-

час досягнення цілком певної загальної мети дій та визначається як погоджені дії військ (сил), а також взаємний вплив їх спільних дій на досягнення мети операції (бою, удару, битви) [5].

Таке тлумачення має методологічний недолік, який полягає в тому, що припускається існування лише єдиної, загальної мети дій. У такому разі, це не взаємодія, а лише спільне виконання єдиного бойового завдання. Цей процес повинен скеровувати один орган управління. Інша річ, що через складність і багатофакторність процесу управління, орган управління не справляється із своїм завданням у повному обсязі і тому вимушений організувати взаємодію такого роду — узгодженням самостійних дій на більш низькому рівні ієрархії системи. Прикладом щодо цього може бути координація обміну ресурсами, в наслідок чого виникає, так звана, емерджентна (системна) якість — зростає ефективність бойових дій, що мають єдину мету, так само, як і живучість системи порівняно із самостійними незалежними діями кожного окремого елемента системи [4]. Саме тому, взаємодія, за вищесформульованими визначеннями, не може бути односторонньою. Якщо ж дві структури мають однакове завдання, але їх діями незалежно керують різні органи управління, то чи завдання сплановане невдало, чи існуюча організаційна структура не відповідає принципу централізації управління.

Таким чином, взаємодію сил не можливо розглядати в аспекті тільки погодження дії військ (сил) для досягнення загальної мети операції. Потрібно розрізнити взаємні дії (взаємодію) і спільні дії [4; 5]. Специфічні закономірності взаємодії, ґрунтуючись на основних законах війни і збройної боротьби, відображають найбільш істотні відносини різних аспектів підготовки і ведення воєнних дій різнорідними силами та засобами.

Визначаються такі закономірності взаємодії військ:

- залежність організаційних форм взаємодії від структури Збройних сил і призначення взаємодіючих військ;

- залежність ефективності спільних дій військ від часу, що потребує їх організація, та обсягу використаної при цьому інформації;

- залежність організації взаємодії військ від характеру і складності збройної боротьби;

- залежність ефективності спільних дій військ від ефективності управління взаємодіючими військами;

- залежність ефективності спільних дій військ від ступеня розробленості теоретичних основ взаємодії [9].

Саме тому, управління взаємодією принципово відрізняється від управління боєм. Управління боєм передбачає наступні дії: збір і оброблення інформації в ході бою щодо обстановки; вироблення і прийняття рішення; доведення рішення до підлеглих; контроль за його виконанням. Взаємодія організовується і налагоджується заздалегідь. Плани взаємодії, узгоджені командирами взаємодіючих формувань і затверджені вищестоящим командиром, є по суті бойовим наказом. У ході бою їх можна скасувати, але змінити доволі складно. Це означає, що управління взаємодією підлеглих сил у бою полягає лише у контролі за правильністю його здійснення.

Отже, можна сформулювати таке визначення взаємодії військ (сил), правоохоронних органів та інших силових структур воєнної організації держави. Взаємодія — це заздалегідь погоджені дії взаємодіючих суб'єктів

за місцем, метою, порядком і часом, сигналами та способами взаємного оповіщення для найбільш ефективного використання сил і засобів під час виконання поставлених завдань [1; 8; 9]. Наведене визначення не претендує на повноту й закінченість і наводиться у цій статті як альтернативне.

Під інноваційною моделлю взаємодії Державної спеціальної служби транспорту з іншими силами і засобами національної безпеки держави, слід розуміти її адекватний опис (структуру, функції суб'єктів, напрями і способи взаємодії), що зберігає головні ознаки реального процесу взаємодії та відображає його найбільш суттєві властивості.

Ключовими принципами побудови ефективної взаємодії Державної спеціальної служби транспорту в системі забезпечення національної безпеки мають стати: законність; централізованість управління; відповідальність суб'єкта за прийняті рішення; оперативне взаємне інформування і узгодженість дій сил забезпечення національної безпеки; комплексний і системний підхід до використання сил і засобів; постійна готовність до здійснення заходів будь-якої інтенсивності, виходячи з принципу достатності, з метою реалізації національних інтересів; постійне підтримання високого рівня професіоналізму структурних підрозділів Державної спеціальної служби транспорту в забезпеченні національної безпеки, відповідності вимог до якості їх підготовки міжнародним стандартам у цій сфері; раціональна дислокація структурних підрозділів з урахуванням потенційної небезпечності об'єктів і територій; пріоритетне здійснення заходів щодо запобігання виникнення та ескалації безпекогенних чинників; соціальна захищеність суб'єкту.

На характер, форми та механізми організації взаємодії суттєво впливають різноманітні за своєю природою фактори, враховувати які особливо важливо на етапах планування комплексного (у складі об'єднаних сил) або спільного використання сил і засобів взаємодіючих сторін [7].

До основних факторів слід віднести такі:

- організаційно-правові основи застосування Державної спеціальної служби транспорту сумісно з силами національної безпеки;

- режим спільного виконання завдань (мирний час, воєнний стан, надзвичайний стан, особливий період, режим надзвичайної екологічної ситуації);

- природно-географічні умови у районах спільного виконання завдань;

- рівень складності завдань, що виконуються;

- організаційно-штатні можливості структурних підрозділів Державної спеціальної служби транспорту та взаємодіючих структур (кількісний склад частин та підрозділів, озброєння, техніки, спеціальної техніки);

- наявність і рівень відпрацювання планів взаємодії чи спільного використання сил і засобів;

- наявність і надійність функціонування засобів управління, передачі інформації, прихованого управління силами та засобами;

- рівень організації інформаційного обміну між суб'єктами взаємодії;

- рівень ресурсного (матеріально-технічного) забезпечення суб'єктів взаємодії і можливості відновлення витрачених ресурсів;

- рівень навченості органів управління, підпорядкованих сил для спільного виконання завдань.

Спираючись на характеристику викликів і загроз національній безпеці України, пріоритетом держави у сферах безпеки та оборони силам оборони визначено завдання і спектр можливих ситуацій, в яких будуть застосовуватися (залучатися) сили складових сектору безпеки і оборони на довго-, середньо- та короткострокову перспективу. Ці ситуації об'єднані сценаріями: збройна агресія проти України; терористичні акти проти України; втручання у внутрішні справи України з боку інших держав; внутрішня нестабільність; порушення державного кордону України; активізація організованої злочинності, у тому числі міжнародної; участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки; захист життя громадян України і державної власності за кордоном; надання військової допомоги Україною іншим державам у рамках дво- та багатосторонніх угод; ситуації техногенного характеру на транспорті та транспортній інфраструктурі тощо [1; 9; 10].

Маючи основні прогнозовані сценарії загроз національній безпеці держави маємо можливість у подальшому визначити спільні, специфічні форми та способи взаємодії Державної спеціальної служби транспорту сумісно з іншими суб'єктами національної безпеки.

1. У повсякденній діяльності у сфері:

- обміну інформацією;
- участі у спільних нарадах, конференціях з питань національної та міжнародної безпеки на прикордонних територіях;

- спільного вироблення рекомендацій і пропозицій з проблем національної безпеки з подальшим закріпленням у національному законодавстві;

- розроблення Плану взаємодії щодо підготовки та ведення територіальної оборони.

2. В особливий період і в умовах надзвичайного стану взаємодія здійснюється з метою організації у сфері оборони:

- здійснення заходів правового режиму надзвичайного та воєнного стану, надання допомоги центральним органам виконавчої влади, місцевим державним адміністраціям;

- технічне прикриття, відбудова, встановлення загороджень на об'єктах національної транспортної системи України з метою забезпечення діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України;

- організації спільного патрулювання і охорона важливих транспортних комунікацій об'єктів національної транспортної системи України;

- участь у проведенні сумісних контрдиверсійних спеціальних операцій (СО) на об'єктах транспортної системи;

- охорона об'єктів національної транспортної системи України.

3. При збройній агресії проти України, терористичних актах проти України взаємодія здійснюється з метою організації у сфері:

- заходів, пов'язаних з використанням об'єктів національної транспортної системи України;

- проведення розмінування вибухонебезпечних предметів на об'єктах національної транспортної системи України із залученням у разі необхідності підрозділів Збройних Сил України;

- виконання заходів територіальної оборони, а також заходів, спрямованих на додержання правового режиму воєнного та надзвичайного стану;

- охорони об'єктів національної транспортної системи України.

4. Під час надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру взаємодія здійснюється з метою організації ліквідації наслідків аварій, катастроф, пожеж, стихійного лиха на транспортних комунікаціях, проведення в разі необхідності аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у небезпечних районах унаслідок надзвичайних ситуацій техногенного, природного та екологічного характеру [4, 10].

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи практичні специфічні закономірності взаємодії Державної спеціальної служби транспорту із силами забезпечення національної безпеки, а також результати наукових розробок у цій сфері, можна зробити такі висновки.

По-перше, ефективними формами взаємодії Державної спеціальної служби транспорту із силами забезпечення національної безпеки можуть бути: спільний аналіз обстановки; спільне планування різних дій і заходів; взаємне використання сил і засобів; взаємне інформування зацікавлених суб'єктів; створення та функціонування спільних органів управління, оперативних груп, груп бойового порядку та ін.; обмін оперативнотактичним досвідом; спільні превентивні заходи і т. ін.

По-друге, до основних методів взаємодії належить: узгодження; співвідлеглість; координація; встановлення доцільного співвідношення між спільними діями. Це може реалізовуватися, зокрема, у вигляді створення сумісних командних пунктів, оперативних груп, підрозділів тощо; детальної сумісної розробки алгоритму способів виконання завдань і сумісного їх контролю, в тому числі, в ході виконання бойових завдань, а також командноштабних (тактико-спеціальних) тренувань, проведення навчань із силами і засобами різної відомчої приналежності, багатоваріантного розв'язання різних ситуаційних завдань.

По-третє, взаємодія здійснюється на різних рівнях: міждержавному, міжвідомчому, внутрівідомчому, міжособистісному та ін. Залежно від правового режиму в державі, визначають форми і способи взаємодії, які доцільно визначити за ступеню участі сил безпеки і умов виконання завдань. Спираючись на характеристику викликів і загроз національній безпеці України, пріоритетними визначено завдання силам оборони та спектр можливих ситуацій, в яких будуть застосовуватися (залучатися) сили складових сектору безпеки і оборони на довго-, середньо- та короткострокову перспективу, а також тактичну, оперативну та стратегічну взаємодію, тобто, багатоваріантною.

По-четверте, до взаємодії висуваються такі вимоги:

а) безперервність — одна з основних вимог при її організації і здійсненні, вона досягається забезпеченням постійної узгодженості дій протягом усього часу виконання завдань;

б) гнучкість — полягає в можливості своєчасного корегування відповідних бойових завдань внаслідок зміни оперативної обстановки;

в) цілеспрямованість й активність — полягають у наполегливому та рішучому проведенні заходів щодо узгодження зусиль Державної спеціальної служби транспорту з іншими суб'єктами по виконанню головних завдань;

г) прихованість, яка забезпечується надійним взаємним захистом інформації, отриманої відповідними суб'єктами, обмеженням кола організацій та осіб, що мають до неї доступ.

По-п'яте, належний рівень взаємодії забезпечується: взаємним знанням, покладених законодавством завдань, можливостей взаємодіючих суб'єктів, їх з'ясуванням і узгодженням різних варіантів дій; систематичним уточненням змісту взаємодії; організацією та підтриманням безперервного зв'язку та постійним взаємним обміном інформацією про обстановку; створенням єдиної системи оповіщення і зв'язку; чітко налагодженими та постійно підтримуваними контактами між командуванням взаємодіючих суб'єктів та їх органів управління; належним контролем за дотриманням установленого порядку узгоджених дій.

Таким чином, сутність ефективної взаємодії Державної спеціальної служби транспорту із силами національної безпеки полягає в основаних на належній нормативно-правовій регламентації узгоджених на всіх рівнях діях і заходах взаємодіючих суб'єктів під час виконання відповідних завдань. Взаємодія вказаних сил має обов'язково здійснюватися на якісних нормативно-правових засадах, оскільки її надмірна зарегламентованість перетворюється на перешкоду, часто призводячи до негативних наслідків.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Указаний спектр взаємодії Державної спеціальної служби транспорту з іншими суб'єктами національної безпеки держави потребує подальшого наукового супроводу і моніторингу. Взаємодію сил забезпечення національної безпеки варто розглядати як категорію військового мистецтва і як категорію військової теорії і практики у взаємодії з органами державної влади. Заслуговує, зокрема, на увагу питання дослідження прийняття Концепції взаємодії сил забезпечення національної безпеки на законодавчому рівні.

Література:

1. Барвіненко В.В. Еще раз о сущности и содержания взаимодействия войск (сил) // Военная мысль. — 1991. — № 10. — С. 19—21.
2. Бодрук О.С. Структура воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти. — К.: НІМБ. 2001. — С. 300.
3. Ковбасюк Ю.В., Ващенко К.О., Сурмін Ю.П. та ін., Модернізація державного управління та європейська інтеграція України: наук. доп. / За заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю.В. Ковбасюка. — К.: НАДУ, 2013 — 120 с.
4. Литвин М.М. Теоретичні та організаційні засади взаємодії Державної прикордонної служби України з іншими відомствами воєнної організації що до вирішення завдань охорони Державного кордону України // Наук. вісн. Честь і закон. — 2004. — № 2 (Спец. випуск). — С. 3—7.
5. Микрюков В.Ю. Теория взаимодействия войск. — М.: Вузовская книга, 2002. — 240 с.
6. Про стратегію національної безпеки України [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 22 червня. 2012 р. № 389/2012. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/105/2007_5
7. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-пра-

вові засади): підручник / Г.П. Ситник. — К.: НАДУ, 2012. — С. 70,130—140,192—197, 544.

8. Тютюнник В., Горовенко В. Україна знову перед вибором: антитерористична операція чи надзвичайний стан або воєнний стан? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.defense-ua.com/rus/hotnews/id=41928>

9. Шаповалова І.О. Взаємодія суб'єктів службово-бойової діяльності в умовах надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру / І.О. Шаповалова / Кримськ. юрид. вісн. — 2009. — Вип. 3 (7). — С. 194—200.

10. Шевченко О.В. Взаємодія Служби безпеки України з право-охоронними та іншими державними органами: постановка проблеми (м. Харків, 27 листопада 2012 р.). — Х: Акад. внутр. військ МВС України, 2012. — С. 50—54.

References:

1. Barvinenko, V. (1991), "Once again about the nature and content of the interaction of troops (forces)", *Voennaia mysl'*, vol.10, pp. 19—21.
 2. Bodruk, O. S. (2001), *Struktura voiennoi bezpeky: natsional'nyi ta mizhnarodnyi aspekti* [The Structure of military security: national and international aspects], HALO, Kyiv, Ukraine.
 3. Kovbasyuk, J. V. Vashchenko, K. A. and Surmin, Y. P. (2013), *Modernizatsiia derzhavnoho upravlinnia ta ievropejs'ka intehratsiia Ukrainy* [The Modernization of public administration and European integration of Ukraine], NAGA, Kyiv, Ukraine.
 4. Litwin, N. M. (2004), "Theoretical and organizational bases of interaction of the State border service of Ukraine with other military departments of the organization to the solution of problems of protection of the State border of Ukraine", *Science. VSN.Honor and law*, vol. 2, pp. 3 — 7.
 5. Mikryukov, V. Y. (2002), *Teoriya vzaymodejstviya vojsk* [Theory of interaction forces], Academic book, Moscow, Russia.
 6. President of Ukraine (2012), Decree "Strategy of national security of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/105/20075> (Accessed 20 May 2016).
 7. Sytnik, G. P. (2012), *Derzhavne upravlinnia u sferi natsional'noi bezpeky (kontseptual'ni ta orhanizatsiynopravovi zasady)* [Public administration in the sphere of national security (conceptual and legal basis)], NADU, Kyiv, Ukraine.
 8. Tyutyunnik, V. and Gorovenko, V. (2014), "Ukraine is again facing a choice: "anti-terrorist operation or a state of emergency or martial law?", available at: <http://www.defense-ua.com/rus/hotnews/id=41928> (Accessed 20 May 2016).
 9. Shapovalova, I. A. (2009), "Interaction of subjects of the service and combat activity in the conditions of emergency situations of technogenic and natural character", *Krymsk. legal. VSN*, vol. 3 (7), pp. 194 to 200.
 10. Shevchenko, O. V. (2012), *Vzaiemodiia Sluzhby bezpeky Ukrainy z pravo-okhoronnymy ta inshymy derzhavnymy orhanamy: postanovka problemy* [Interaction of the security service of Ukraine with law enforcement and other state authorities: the problem], Acad. EXT. troops of MIA of Ukraine, Kharkiv, Ukraine.
- Стаття надійшла до редакції 16.06.2016 р.*